

De Probatis|| Sanctorvm|| Historiis

Partim|| Ex Tomis Aloysii Lipoma-||ni, Doctissimi Episcopi, Partim Etiam||
Ex Egregiis Manuscriptis Codicibvs, Qvarvm permultæ antehàc nunquàm
in lucem prodière

Complectens Sanctos Mensivm || Ianvarii Et Febrvarii

Surius, Laurentius

Coloniae Agrippinae, 1576-

VD16 S 10258

De S. Paula vidua & abbatissa.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77365](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77365)

EPITOME VITAE S. IOANNIS CHRYSO-

STOMI. HABETVR ITEM IN METAPHRA-

ste, ab Aloysio edito.

HIC sanctus erat quidē genere Antiochenus: Pater autem eius erat Dux exercitūs Syriæ, nomine Secundus: Mater verò eius cognominabatur Anthusa. Præclarè autem & piè educatus, cum is fuisset decem & octo annos natus, recessit à Libanio Sophista, & iuit Athenas matrem eloquentiæ. Deindè reuersus ad suos, à Meletio Archiepiscopo Antiocheno baptizatus, ordinatur postea lector à Zenone Archiepiscopo Hierosolymitano: & cum permanisset tres annos in ecclesia, illinc recessit, vt qui in magnum incidisset monastica vitæ exercitorem: & cum apud eum mansisset annos quatuor, & in vnam secessisset spelūcam, mansit solus annos duos. deindè rursus venit ad ecclesiam, & ordinatur Diaconus. Cum se in eo quinq; annos præclarè gessisset, ordinatur Presbyter à Flauiano. In quo cum duodecim annos clarus fuisset & illustris, illo autem tempore è viuus excessisset Nectarius Archiepiscopus Constantinopolitanus, ab Imperatore Archadio Antiochia accersitus, ordinatur Archiepiscopus Cōstantinopolitanus, mense Decembri, quarta indictione. Cum autem munus Episcopatus functus esset annos quinque, propter inuidiam fuit relegatus in ciuitatem Comanorum, prope Armeniam. Transiit autem in exilio, locum loco mutans & malè habitus à militibus, annos tres, menses duos. Fit totum simul eius vitæ tempus, anni LIII. menses VIII. Mortuus est autem XIII. Septemb. & sepultus est cum sanctis & gloriosis Christi martyribus Basilisco & Luciano. Portatae sunt autem venerandæ & sanctæ eius reliquiæ Constantinopolim, triginta tribus annis postea, imperante Theodosio iuniore & pontificatum gerente Proclo: & id rursus efferentes cum Psalmodia, luminibusque & vnguentis, quæ verbis exprimi nequeunt, deposuerunt in templo sanctorum & benedictorū Apostolorū, mēsis Ianuarij XXVII.

Hoc die eius festum
Latina con-
lit Ecclesia.

VITA S. PAVLAE, NOBILISSIMAE VIDVAE
ROMANAE, A D. HIERONYMO CONSCRIPTA.

Est epist. 27.

SI cuncta corporis mei membra verterentur in linguas, & omnes artus humana voce resonarent, nihil dignum sanctæ ac venerabilis Paulæ virtutibus dicerem. Nobilis genere, sed multò nobilior sanctitate: potens quondam diuitijs, sed nunc Christi paupertate insignior. Gracchorum stirps, soboles Scipionum, Pauli heres, cuius vocabulum trahit, Martiæ Papyriæ, matris Africani, vera & germana progenies: Romæ prætulit Bethlechem, & auro tecta fulgentia, informis luti vilitate mutauit. Non moeremus, quòd talē amisimus: sed gratias agimus, quòd habuimus, immò habemus. Deo enim viuunt omnia: & quicquid reuertitur ad Dominum, in familiæ numero computatur. Quanquàm amissio illius, cælestis domus habitatio sit: quæ quadiū in corpore fuit, peregrinata est à Domino, & voce semper stebili querebatur, dicens: Heu mihi, quia peregrinatio mea prolōgata est, habitauit cum habitantibus Cedar, multum peregrinata est anima mea. Nec mirum, si planxerit se versari in tenebris, (hoc enim Cedar interpretatur) cum mundus in maligno positus sit: & sicut tenebræ illius, ita & lumen eius, luxque in tenebris luceat, & tenebræ eam non comprehenderunt. Vndè & illud crebrius inferebat: Aduena sum & peregrina sicut omnes patres mei. Et iterum: Cupio dissolui, & esse cum Christo. Quoties autem infirmitate corpusculi (quam incredibili abstinentia & duplicatis contraxerat ieiunijs) vexabatur, hoc in ore volebat: Subijcio corpus meum, & in seruitutem redigo: nè alijs prædicans, ipsa reprobata inueniar. Et, Bonum est vinum non bibere, & carnem non manducare. Et, Humiliaui in ieiunio animam meam, & totū lectum versasti in infirmitate mea, & versata sum in miseria, dum mihi configitur spina. Atque in-

IANVAR. 27.

Genus S.
Paulæ.

2. Cor. 5.

Psal. 119.

1. Iohan. 5.

Psal. 138.

Iohan. 1.

Psal. 38.

Philip. 1.

1. Cor. 9.

Rom. 14.

Psal. 34.

Psal. 40. 31.

Psal. 54.

ter doloris aculeos, quos mira patientia sustinebat, quasi apertos sibi celos adspiceret, loquebatur: Quis dabit mihi pennas sicut columbæ, & volabo, & requiescam? Testor Iesum & sanctos eius, ipsumque proprium angelum, qui custos fuit & comes admirabilis fœminæ, me nihil in gratiam, nihil more blandientium loqui: sed quicquid dicturus sum, pro testimonio dicere, & minus eius esse meritis, quam totus orbis canit, sacerdotes mirantur, virginum chori desiderant, monachorum & pauperum turbæ deplangunt. Vis lector eius breuiter scire virtutes? Omnes suos pauperes pauperior ipsa dimisit. Nec mirum, de proximis & familiola, quam in vtroque sexu de seruis & ancillis in fratres sororesque mutauerat, ista proferre: cum Eustochium virginem, & deuotam Christo filiam, in cuius consolationem libellus hic cuditur, procul à nobili genere, sola fide & gratia diuitem reliquerit.

Carpamus igitur narrandi ordinem. Alij altiùs reperant, & à cunabulis eius, ipsæque (vt ita dicam) crepundijs matrem Blefillam, & Rogatum proferant patrem: quorum altera Scipionum Gracchorumque progenies est: alter per omnes ferè Græcias vsq; hodiè stemmatibus & diuitijs, ac nobilitate Agamemnonis fertur sanguinem trahere, qui decennali Troiam obsidione deleuit. Nos nihil laudabimus, nisi quod proprium est, & de purissimo sanctæ mentis fonte profertur. Quanquam Dominus atque saluator in euangelio doceat Apostolos, sciscitantes quid sibi redditurus sit, qui sua pro nomine eius dimiserunt, centuplum in præsentiarum recepturos, & in futuro vitæ æternam. Ex quo intelligimus, non laudis esse possidere diuitias, sed pro Christo eas contemnere: non tumere ad honores, sed pro Dei fide eos paruipendere. Verè quod pollicitus est seruis suis & ancillis saluator, reddidit in præsentia. Nam quæ vnus vrbis contempserat gloriam, totius orbis opinione celebratur: quam Romæ habitatem, nullus extra Romam nouerat: latentem in Bethlehem, & barbara & Romana terra miratur. Cuius enim gentis homines ad sancta loca non veniunt? Quis autem in sanctis locis, præter Paulam, quod plus inter homines miraretur, inuenit? Hæc, sicut inter multas gemmas preciosissima gemma micat, & iubar solis paruos igniculos stellarum obruit & obscurat: ita cunctorum virtutes & potentias sua humilitate superauit, minimaque fuit inter omnes, vt omnium maior esset: & quanto se plus deiecit, tanto magis à Christo subleuabatur. Latebat, & non latebat. Fugiendo gloriam, gloriam merebatur, quæ virtutem quasi vmbra sequitur, & appetitores sui deferens, appetit contemptores. Sed quid ago, narrandi ordinem prætermittens? Dum in singulis teneor, non seruo præcepta dicendi.

Marc. 10.

Insignis
humilitas
eius.

Iungitur
Toxotio,

Eius liberi.

Summa be-
nignitas in
pauperes.

Tali igitur stirpe generata, iuncta est viro Toxotio, qui Aenæ & Iuliorum altissimū sanguinem trahit. Vnde etiam filia eius Christi virgo Eustochium Iulia nuncupatur, & ipse Iulius à magno demissum nomen Iulo. Et hæc dicimus, non quòd habentibus grandia sint, sed quòd contemnentibus mirabilia. Seculi homines suspiciunt eos, qui his pollent priuilegijs: nos laudamus, qui pro saluatore ista despexerint: & mirum in modum, quos habentes paruipendimus, si habere noluerint, prædicamus. His (inquam) orta maioribus, & fecunditate ac pudicitia probata, primum viro, deinde propinquis, & totius vrbis testimonio, cum quinque liberos edidisset, Blefillam, super cuius morte eam Romæ consolatus sum: Paulinam, quæ sanctum & admirabilem virum, & propositi & rerum suarum Pammachium reliquit heredem, ad quem super obitu eius paruulum, libellum edidimus: Eustochium, quæ nunc in sanctis locis virginitatis & Ecclesiæ monile preciosum est: Ruffinam, quæ immaturo funere pium matris animum consternauit: & Toxotium, post quem parere desijt, vt intelligeres eam non diu feruire voluisse officio coniugali, sed mariti desiderio, qui marem optabat, liberos edidisse.

Postquam vir mortuus est, ita eum planxit, vt propè ipsa moreretur: ita se conuertit ad Domini seruitutem, vt eius mortem videretur oprasse. Quid ego referam, ample & nobilis domus, & quondam opulentissima, omnes penè diuitias in pauperes erogatas? Quid in cunctos clementissimum animum & bonitatem etiam in eos, quos nunquam viderat, euagantem? Quis inopum moriens, non illius vestimentis obuolutus est? Quis clinicorum non eius facultatibus sustentatus est? quos curiosissimè rora vberè perquirens, damnum putabat, si quisquam debilis & esuriens cibo sustentaretur aliterius. Spoliabat filios, & inter obiurgantes propinquos, maiorem se eis hereditatem

Chri-

Christi misericordiam, dimittere loquebatur. Nec diu potuit excelsi apud seculum generis, & nobilissimæ familiæ visitationes & frequentiam sustinere. Mœrebat honore suo, & ora laudantium declinare ac fugere festinabat. Cumque Orientis & Occidentis episcopos ob quasdam ecclesiarum dissensiones Romam Imperiales literæ contraxissent, vidit admirabiles viros, Christi que pontifices, Paulinum Antiochenæ vrbis episcopum, & Epiphanium Salamina Cypri, quæ nunc Cōstantia dicitur: quorum Epiphanium etiam hospitem habuit: Paulinum in aliena manentem domo, quasi proprium, humanitate possedit. Quorum accensa virtutibus, iam momenta patriam deserere cogitabat: non domus, non liberorum, non familiæ, non possessionum, non alicuius rei, quæ ad seculum pertinet, memor: sola, si dici potest, & incomitata, ad eremum Antoniorum atque Paulorum pergere gestiebat. Tandem exacta hyeme, aperto mari, redeuntibus ad ecclesias suas episcopis, & ipsa voto cum eis ac desiderio nauigauit. Quid vltra differo? Descendit ad portum, fratre, cognatis, affinibus, & quod his maius est, liberis prosequentibus, & clementissimam matrem pietate vincere cupientibus. Iam carbasæ tendebantur, & remorum ductu nauis in altum protrahabatur. Paruus Toxotius supplices manus tendebat in litore: Ruffina iam nubilus, vt suas expectaret nuptias, tacens fletibus obsecrabat: & tamen illa siccos tendebat ad cælum oculos, pietatem in filios, pietate in Deum superas. Nesciebat se matrem, vt Christi probaret ancillam. Torquebantur viscera, & quasi à suis membris distraheretur, cum dolore pugnabat: in eo cunctis admirabilior, quod magnam vinceret charitatem. Inter hostium manus & captiuitatis duram necessitatem nihil crudelius est, quam parentes à liberis separari. Hoc contra iura naturæ plena fides patiebatur, immò gaudens animus appetebat, & amorem filiorum maiore in Deum amore contemnens, in sola Eustochio, quæ & propositi & nauigationis eius comes erat, acquiescebat. Sulcabat interim nauis mare, & cunctis, qui cum ea vehebantur, litora respicientibus, ipsa auctos tenebat oculos, nè videret, quos sine tormento videre non poterat. Fateor, nulla sic amauit filios, quibus antequam proficisceretur, cuncta largita est, exharedans se in terra, vt hæreditatem inueniret in cælo.

Epiphanius hospes S. Paulæ.

Nota fortitudinem animi in tanta matrona.

Delata ad insulam Pontiam, quam clarissimæ quondam sceminarum sub Domitiano principe pro confessione nominis Christiani, Flauie Domitillæ nobilitauit exilium: vidensque cellulas, in quibus illa longum martyrium duxerat, sumptis fidei alis, Hierosolymam & sancta loca videre cupiebat. Tardi erant venti, & omnis pigra velocitas. Inter Scyllam & Charybdim Adriatico se credens pelago, quasi per stagnum venit Methonem: ibique refocillato corpusculo, & sale tabentes artus in litore ponens, per Maleam & Cytheram, sparsasque per equor Cycladas, & crebris freta concita teris: post Rhodum & Lyciam, tandem vidit Cyprium: vbi sancti & venerabilis Epiphaniij pedibus prouoluta, decem ab eo diebus retenta est: non in refecionem, vt ille arbitrabatur, sed in opus Dei, vt re comprobatur. Nam omnia illius regionis lustrans monasteria, prout potuit, refrigeria sumptuum fratribus dereliquit, quos amor sancti viri de toto illic orbe conduxerat. Indè breui cursu transfretauit Seleuciam, de qua ascendens Antiochiam, sancti confessoris Paulini modicum charitate detenta, media hyeme, calente ardore fidei, scemina nobilis, quæ prius eunuchorum manibus portabatur, a sella sedens, profecta est. Omitto Cœles Syria & Phœnices iter, (neque enim hoc epiricon eius disposui scribere) ea tantum loca nominabo, quæ sacris voluminibus continentur.

Flauie Domitillæ exilium.

S. Paula multa lustratur monachis Cypri.

Beryto Romana colonia, & antiqua vrbe Sidone derelicta, in Sareptæ litore Eliæ est ingressa turriculam: in qua adorato Domino saluatore, per arenas Tyri, in quibus genua Paulus fixit, peruenit ad Coth, quæ nunc Ptolemais dicitur: & per campos Maggedo, Iosifæ necis conscios, intrauit terram Philistijm. Mirata ruinas Dor, vrbis quondam potentissimæ, & versa vice Stratonis turrim, ab Herode rege Iudææ in honorem Cæsaris Augusti Cæsaream nuncupatam, in qua Cornelij domum, Christi vidit Ecclesiam, & Philippi ediculas, & cubicula quatuor virginum prophetarum. Deindè Antipatrida semirutum oppidulum, quod de patris nomine Herodes vocauerat: & Lydam versam in Diospolim, Doreadis atque Aeneæ resurrectione ac sanitate inclytam. Haud procul ab ea Arimathiam, viculum Ioseph, qui Dominum sepeliuit: & Nobertem quondam sacerdotum, nunc tumulum occisorum. Ioppen quoque fugientis

Acto. 21. 2. Par. 35.

Acto. 10. 21.

Acto. 9.

Ion. 1. portum Ionæ: & (vt aliquid perstringam de fabulis poetarum) religatæ ad saxum Attdromedes spectatricem. Repetitoque itinere Nicopolim, quæ prius Emaus vocabatur, apud quam in fractione panis cognitus Dominus, Cleophæ domum in ecclesiam dedicauit. Atque inde proficiscens, ascendit Bethoron inferiorem & superiorem, vrbes à Salomone conditas, sed varia postea bellorum tempestate deletas: ad dexteram adspiciens Haialon & Gabaon, vbi Iesus filius Naue contra quinque reges dimicâs, soli imperauit & lunæ: & Gabaonitas obdolos & insidias foederis impetrati, in aquarios lignariosque damnauit. In Gabaon, vrbe vsque ad solum diruta, paululum subsistit, recordata peccati eius, & concubinæ in frustra diuisæ, & tribus Benjamin trecentos viros propter Paulum Apostolum reseruos.

Quid diu moror? Ad læuam mausoleo Helenæ derelicto, quæ Adiabenorum regina in fame populum frumento iuuerat, ingressa est Hierosolymam, urbem trinominem, Iebus, Salem, Hierusalem, quæ ab Aelio postea Hadriano, de ruinis & cineribus ciuitatis in Aeliam suscitata est. Cumque proconsul Palæstinæ, qui familiam eius optimè nouerat, præmissis apparitoribus iussisset parari prætorium, elegit humilem cellulam: & cuncta loca tanto ardore ac studio circumiuit, vt nisi ad reliqua festinaret, à primis non posset abduci. Prostrataque ante crucem, quasi pendentem Dominum cerneret, adorabat. Ingressa sepulcrum, resurrectionis osculabatur lapidem, quem ab ostio

Matth. 28. monumenti amouerat angelus. Et ipsum corporis locum, in quo Dominus iacuerat, quasi sitiens desideratas aquas, fidei ore lambebat. Quid ibi lachrymarum, quantum gemituum, quid doloris effuderit, testis est cuncta Hierosolyma, testis est ipse Dominus, quem rogabat. Inde egrediens, ascendit Sion, quæ in arcem vel speculam vertitur. Hanc urbem quondam expugnauit & reedificauit Dauid. De expugnata scribitur: Væ tibi ciuitas Ariel, id est, leo Dei: & quondam fortissima, quæ expugnauit Dauid. Et de ea, quæ edificata est, dictum est: Fundamenta eius in montibus sanctis: diligit Dominus portas Sion, super omnia tabernacula Iacob. Non eas portas, quas hodie cernimus in fauillam & cinerem dissolutas: sed portas, quibus non præualet infernus,

Matth. 16. & per quas credentium ad Christum ingreditur multitudo. Ostēdebatur illi columna, ecclesie porticum sustinens, infecta cruore Domini, ad quam vincus dicitur & flagellatus. Monstrabatur locus, vbi super centum viginti credentium animas spiritus sanctus descendisset, vt Ioëlis vaticinium compleretur. Deinde pro facultatula sua pauperibus atque conseruis pecunia distributa, perrexit Bethlehem, & in dextera parte

Acto. 2. itinervis stetit ad sepulcrum Rachel, in quo mater Benjamin, non, vt vocauerat, moriens, Benoni, hoc est, filius doloris mei: sed, vt pater prophetizauit in spiritu, filium dextere procreauit. Atque inde Bethlehem ingressa, & in specu Saluatoris introiens, postquam vidit sacrum virginis diuersorium, & stabulum, in quo agnouit bos possessorem suum, & asinus præsepe Domini sui, vt illud impleretur, quod in eodem propheta scriptum est: Beatus, qui seminat super aquas, vbi bos & asinus calcant: me audiente iurabat, cernere se oculis fidei infantem pannis inuolutum, vagientem in præsepe Domini, Magos adorantes, stellam fulgentem de super, matrem virginem, nutricium sedulum, pastores nocte venientes, vt viderent verbum, quod factum erat, & iam tunc

Gen. 35. euangelistæ Iohannis principium dedicarent: In principio erat verbum, & verbum caro factum est: paruulos interfectos, Herodem sæuientem, Ioseph & Mariam fugientes in Aegyptum: mixtisque gaudio lachrymis, loquebatur:

Esa. 1. Salue Bethlehem, domus panis, in qua natus est ille panis, qui de cælo descendit. Salue Ephrata regio vberima, atque καρποφόρη, cuius fertilitas Deus est. De te quondam Efa. 32. Micheas vaticinatus est: Et tu Bethlehem domus Ephrata, non minima es in millibus Iuda. Ex te mihi egredietur, qui sit princeps in Israël: & egressus eius ab initio, à diebus eternitatis. Propterea dabis eos vsque ad tempus parientis. Pariet, & reliquie fratrum eius conuerterentur ad filios Israël. In te enim natus est princeps, qui ante luciferum genitus est: cuius de patre natiuitas, omnem excedit etatem. Et tam diu in te Dauidici generis origo permansit, donèc virgo pareret, & reliquie populi credentis in Christum conuerterentur ad filios Israël, & liberè prædicarent: Vobis oportebat primum loqui verbum Dei: sed quoniam repulistis illud, & indignos vos iudicastis eternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes. Dixerat enim Deus: Non veni, nisi ad oues perditas domus Israël. Et eo tempore Iacob super ea verba completa sunt: Non deficiet

Iohan. 1. primum loqui verbum Dei: sed quoniam repulistis illud, & indignos vos iudicastis eternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes. Dixerat enim Deus: Non veni, nisi ad oues perditas domus Israël. Et eo tempore Iacob super ea verba completa sunt: Non deficiet

Mich. 5. primum loqui verbum Dei: sed quoniam repulistis illud, & indignos vos iudicastis eternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes. Dixerat enim Deus: Non veni, nisi ad oues perditas domus Israël. Et eo tempore Iacob super ea verba completa sunt: Non deficiet

Pfal. 109. primum loqui verbum Dei: sed quoniam repulistis illud, & indignos vos iudicastis eternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes. Dixerat enim Deus: Non veni, nisi ad oues perditas domus Israël. Et eo tempore Iacob super ea verba completa sunt: Non deficiet

Acto. 13. primum loqui verbum Dei: sed quoniam repulistis illud, & indignos vos iudicastis eternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes. Dixerat enim Deus: Non veni, nisi ad oues perditas domus Israël. Et eo tempore Iacob super ea verba completa sunt: Non deficiet

Matth. 15. primum loqui verbum Dei: sed quoniam repulistis illud, & indignos vos iudicastis eternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes. Dixerat enim Deus: Non veni, nisi ad oues perditas domus Israël. Et eo tempore Iacob super ea verba completa sunt: Non deficiet

Gen. 49. primum loqui verbum Dei: sed quoniam repulistis illud, & indignos vos iudicastis eternæ vitæ, ecce conuertimur ad gentes. Dixerat enim Deus: Non veni, nisi ad oues perditas domus Israël. Et eo tempore Iacob super ea verba completa sunt: Non deficiet

princeps ex Iuda, & dux de femoribus eius: donèc veniat, cui repositum est, & ipse erit expectatio gentium. Benè David iurabat, benè vota faciebat, dicens: Si introiero in tabernaculum domus meæ, si ascendero in lectum strati mei: si dederò somnum oculis meis, & palpebris meis dormitationem, & requiem temporibus meis, donèc inueniam locum Domino, tabernaculum Deo Iacob: & statim, quid desideraret, exposuit, atque oculis prophetalibus, quem nos venisse iam credimus, ille venturum esse cernebat. Ecce audiimus eum in Ephrata, inuenimus eum in campis sylvæ. Vau quippe sermo Hebraicus, vt te docente didici, non Mariam matrem Domini, hoc est, *אורון*, sed ipsum, id est, *אורון*, significat. Vnde loquitur confidenter: Introibimus in tabernaculum eius, adorabimus in loco, vbi steterunt pedes eius. Et ego misera atque peccatrix, digna sum iudicata deosculari præsepe, in quo Dominus paruulus vagijt? Orare in spelunca, in qua virgo puerpera Dominum fudit infantem? Hæc requies mea, quia Domini patria est: hinc habitabo, quoniam Saluator elegit eam. Parauit lucernam Christo meo. Anima mea illi viuet, & semen meum seruiet ipsi.

Haud procul inde descendit ad turrim Ader, id est, gregis: iuxta quam Iacob paut greges suos, & pastores nocte vigilantes audire meruerunt: Gloria in excelsis Deo, & super terram pax hominibus bonæ voluntatis. Dumque seruant oues, inueniunt agnū Dei puro & mundissimo vellere, quod in ariditate totius terræ, caelesti rore completum est: & cuius sanguis tulit peccata mundi, & exterminatorem Aegypti, litus in postibus fugauit. Statimque concito gradu, cepit per viam veterem pergere, quæ ducit Gazam, ad potentiam vel ad diuitias Dei, & tacita secū voluere, quomodo eunuchus Aethiops, gentium populos præfigurans, mutauerit pellem suā: & dum vetus relegit instrumentum, fontem reperit Euangelij. Atque inde ad dexteram, transita Bethsur, venit Escol, quæ in botrum vertitur. Vnde in testimonium terræ fertilissimæ, & in typum eius, qui dicit: Torcular calcaui solus, & de gentibus non est vir mecum: exploratores botrum miræ magnitudinis portauerunt. Nec post longum spatium intrauit Saræ cellulas, videns incunabula Isaac, & vestigia querens Abraham, sub qua vidit diem Christi, & lætatus est. Atque inde consurgens, ascendit Chebron: hæc est Cariath arbe, id est, oppidum virorum quatuor, Abraham, Isaac, Iacob, & Adam magni, quem ibi conditū, iuxta librum Iesu Naue, Hebræi autumant: licet plerique Caleb quartum putent, cuius ex latere memoria monstratur. His inspectis, noluit pergere ad Cariathsephor, id est, viculum literarum: quia contemnens occidentem literam, repererat spiritum viuificantem. Magisque mirabatur superiores & inferiores aquas, quas Othoniel filius Iephonæ Kenaz pro australi terra & arida possessione susceperat: & quarū ductu, siccos prioris instrumenti agros faciebat irriguos, vt redemptionem veterum peccatorū, in aquis baptismi reperiret. Altera die, orto iam sole, stetit in supercilio Caphar Barucha, id est, villæ benedictionis: quem ad locum Abraham Dominum prosequutus est. Vnde latā despiciens solitudinē, ac terram quondam Sodome & Gomorrhæ, Adamæ & Seboim, contemplata est balsami vineas in Engaddi, & Segor vitulam conternatē, quæ prius Bala vocabatur: & in Zoaram, id est, paruulam, Syro sermone translata est. Recordabatur speluncæ Lot, & versā in lachrymas, virgines socias admonēbat, cauendum esse vicinum, in quo est luxuria, cuius opus Moabitæ sunt & Ammonitæ.

Diū hæreo in meridie, vbi sponsa cubantem reperit sponsum, & Ioseph inebriatus est cum fratribus suis. Reuertar Hierosolymam, & per Thecuam atque Amos rutilantem montis Oliueti lucem adspiciam, de quo Saluator ascendit ad patrem. In quo per annos singulos vacca ruffa in holocaustum Domino cremabatur, & cuius cinis explebat populum Israel: in quo, iuxta Ezechielem, Cherubim de templo transmigrantes, Ecclesiam Domini fundauerunt. Post ingressa sepulcrum Lazari, Mariæ & Marthæ vidit hospitium, & Bethphage, villam sacerdotalium maxillarū: & locum, in quo pulus lasciuens gentium, Dei frena suscepit: apostolorumque stratus vestibus, mollia terga præbuit ad sedendum. Rectoque itinere descendebat Hiericho, recogitans illum de euangelio vulneratum, ac sacerdotibus & Leuitis, mentis feritate prætereuntibus, clementiam Samaritæ, id est, custodis, qui seminecem suo iumento impositum, ad stabulum Ecclesiæ deporravit. Et locum Adomim, quod interpretatur, sanguinū, quia multus in eo sanguis crebris latronū fundebatur incurribus. Et arbore sycomorū Zachari, id est, bona pœnitentiæ opera, quibus cruenta dudū & noxia rapinis, peccata calcabat,

3. Reg. 16. Iof. 6. 4. excelsumque Dominum de excelso virtutum intuebatur. Et iuxta viam cæcorum loca, qui receptis luminibus vtriusque populi credentis in Dominum sacramenta pramiserant. Ingressa Hiericho, vidit urbem, quam fundavit Hiel in Abiram primogenito suo, & cuius portas posuit in Segub nouissimo filiorum. Intuita est castra Galgalæ, & acerrimum præputiorum, & secundæ circuncisionis mysterium, & duodecim lapides, qui de Iordanis illuc translati aluco, duodecim apostolorum fundamenta firmauerant: & fontem quondam legis amarissimum & sterilem, quem verus Elifæus sua condidit sapientia, & in dulcorem vbertatemque conuertit. Vix nox transierat, seruentissimo æstu venit ad Iordanem. Stetit in ripa fluminis, & orto sole, Solis iustitiæ recordata est, quomodo in medio amnis aluco sicca sacerdotes posuerint vestigia: & ad Eliæ & Elifæi imperium, stantibus ex vtraque parte aquis, iter vnda præbuerit: pollutasque diluuium aquas, & totius humani generis interfectione maculatas, suo Dominus mudauerit baptismate.
- Iof. 7. Gen. 28. Zach. 3. Esai. 28. Longum est, si velim de valle Achor dicere, id est, tumultus atque turbarum, in qua furtum & auaritia condemnata est: & de Bethel domo Dei, in qua super nudam humum, nudus & pauper dormiuit Iacob: & posito subter caput lapide, qui in Zacharia septem oculos habere describitur, & in Esaiâ lapis dicitur angularis: vidit scalam vsque ad cælum tendentem, in qua Dominus desuper innitebatur, ascendentibus porrigens manum, & negligentes de sublimi præcipitans. Sepulcra quoque in monte Ephraim Iesu filij Naue, & Eleazari filij Aaron sacerdotis, eregionem venerata est: quorum alter conditus est in Tamnathsare à septentrionali parte montis Gaias: alter in Gabaa filij sui Phinees: satisque mirata est, quod distributor possessionum sibi montana & aspera delegisset. Quid narrem Silo, in qua altare dirutum hodieque monstratur, & raprum Sabinarum à Romulo, tribus Beniamitica præcurrit? Transiuit Sichem, non ut plerique errantes legunt, Sichar, quæ nunc Neapolis appellatur, & ex latere montis Garizim extructam circa puteum Iacob intrauit ecclesiam: super quo residens Dominus, sitiensque & esuriens, Samaritanæ fide satiatus est: quæ quinque Mosaicorum voluminum viris, sextoque, quem se habere iactabat, errore Dosithei derelicto, verum Messiam & verum reperit Saluatorem. Atque inde diuertens, vidit duodecim patriarcharum sepulcra: & Sebasten, id est, Samariam: quæ in honorem Augusti, ab Herode Græco sermone Augusta est nominata. Ibi siti sunt Elifæus & Abdias propheta: & (quo maior inter natos mulierum non fuit) Iohannes Baptista. Vbi multis intrinsece consternata mirabilibus: nanque cernebat varijs demones rugire cruciatibus, & ante sepulcra sanctorum vlulare homines more luporum, vocibus latrare canum, fremere leonum, sibilare serpentum, mugire taurorum. Alios rotare caput, & post tergum terram vertice tangere: suspensusque pede foeminis, vestes defluere in faciem. Miserebatur omnium, & per singulos effusus lachrymis, Christi elementiam deprecabatur. Et sicut erat inualida, ascendit pedibus montem: in cuius duabus speluncis, persequutionis & famis tempore, Abdias propheta centum prophetas aluit pane & aqua. Inde cito itinere percucurrit Nazareth, nutriculam Domini, Chanan & Capharnaum, signorum eius familiares. Lacum Tiberiadis, nauigante Domino sanctificatum: & solitudinem, in qua multa populorum millia paucis saturata sunt panibus, & de reliquijs vescentium repleti sunt cophini duodecim tribuum Israel. Scandebat montem Thabor, in quo transfiguratus est Dominus. Adspiciebat procul montes Hermon & Hermonim, & campos latissimos Galilææ, in quibus Sisara & omnis exercitus eius, Barach vincente, prostratus est. Torrens Gison, qui mediam planitiem diuidebat, & oppidum iuxta Naim, in quo vidua suscitatus est filius, monstrabatur. Dies me prius quam sermo deficiet, si voluero cuncta percurrere, quæ Paula venerabilis fide incredibili peruagata est.
- Iud. 15. Transibo ad Aegyptum, & inter Sochoth atque fontem Sampson, quem de molari maxilla dente produxit, subsistam parumper: & arenaria ora colluam, ut refocillatus videam Morasthim, sepulcrum quondam Michæ prophetæ, nunc ecclesiam. Et ex latere derelinquam Choreos, & Gethæos, Maresa, Idumæam, & Lachis: & per arenas mollissimas, perguntium vestigia subtrahentes, latamque eremi vastitatem, veni ad Aegypti fluuium Sior, qui interpretatur turbidus: & quinque Aegypti transeam ciuitates, quæ loquuntur lingua Chananitide, & terram Gessen, & campos Taphneos, in quibus fecit Deus mirabilia: & urbem No, quæ postea versa est in Alexandriam: & oppidum Domi-

Nota de sepulcris sanctorum.

Domini Nitriam, in quo purissimo virtutum nitro sordes lauantur quotidie plurimum. Quod cum vidisset, occurrente sibi sancto ac venerabili episcopo Isidoro confessore, & turbis innumerabilibus monachorum, ex quibus multos sacerdotalis & leuiticus sublimabat gradus: letabatur quidem ad gloriam Domini, sed se indignam tanto honore fatebatur. Quid ego narrem Macarios, Arfatas, Serapionas, & reliqua columnarum Christi nomina: Cuius non intrauit cellulam? quorum pedibus non aduoluta est? Per singulos sanctos Christum se videre credebatur: & quicquid in illos contulerat, in Dominum se contulisse letabatur. Mirus ardor, & vix in femina credibilis fortitudo. Oblita sexus & fragilitatis corporea, inter tot millia monachorum cum puellis suis habitare cupiebat: & forsitan, cum etis eam suscipientibus, impetrasset, nisi maius sanctorum locorum retraxisset desiderium. Atque, propter feruentissimos aestus de Pelusio Maiomam nauigatione perueniens, tanta velocitate reuersa est, ut autem putares. Nec multo post in sancta Bethlehem mansura perpetuo, angusto per triennium mansit hospitio, donec extrueret cellulas ac monasteria, & diuersorum peregrinorum iuxta viam conderet mansiones, in qua Maria & Ioseph hospitium non inuenerant.

Inuist S.
Paula cellu-
las sanctorum
monachorum

Condit mo-
nasteria in
Bethlehem.

Hucusque iter eius descriptum sit, quod cum multis virginibus & filia comite peragravit. Nunc virtus latius describitur, quae ipsius propria est, & in qua exponenda, Deo iudice ac teste, profiteor me nihil addere, nihil in maius at tollere more laudantium: sed, ne rerum excedam fidem, multa detrahare: & ne apud detractores & genuino me semper dente rodentes fingere puter, & cornicem Aesopi alienis coloribus adornare. Quae prima Christianorum virtus est, tanta se humilitate deiecit, ut qui eam non vidisset, & pro celebritate nominis videre gessisset, ipsam esse non crederet, sed ancillarum vltimam: & cum frequentibus choris virginum cingeretur, & veste & voce & habitu & incessu minima omnium erat: Nunquam post viri mortem usque ad diem dormitionis suae cum vilo comedit viro, quantum eum sanctum, & in pontificali sciret culmine constitutum. Balneas, nisi periclitans, non adiit. Mollia, etiam in grauiissima febre, lectuli strata non habuit: sed super durissimam humum stratis ciliculis quiescebat: si tamen illa quies dicenda est, quae iugibus penes orationibus dies noctesque iungebat, illud implens de Psalterio: Lauabo per singulas noctes lectum meum, lachrymis meis stratum meum rigabo. In qua fontes crederes lachrymarum: ita leuia peccata plangebat, ut illam grauissimorum criminum crederes ream. Cumque a nobis crebrius moneretur, ut parceret oculis, & eos seruaret euangelice lectioni, aiebat: Turpanda est facies, quam contra Dei preceptum purpurisso & cerussa & stibio saepe depinxi. Affligendum corpus, quod multis vacauit delicijs. Longus risus, perpetui compesandus est fletu. Mollia linteamina & serica preciosissima, asperitate cilicij commutanda. Quae viro & seculo placui, nunc Christo placere desidero.

Eius humi-
litas.

Stratum.

Psal. 6.
Copia la-
chrymarum.

Si inter tales tantasque virtutes castitatem in illa voluero predicare, superfluum videatur: in qua etiam cum secularis esset, omnium Romae matronarum exemplum fuit: quae ita se gessit, ut nunquam de illa etiam maledicorum quicquam auderet fama confingere. Nihil animo eius clementius, nihil erga humiles blandius fuit. Non appetebat potentes: nec tamen superbos & gloriolam quarentes, fastidio despiciebat. Si pauperem videbat, sustentabat: si diuitem, ad beneficiendum hortabatur. Liberalitas sola excedebat modum. Et vsuras tribuens, versus am quoque sepius faciebat, ut nulli stipem rogantium denegaret. Fateor errorem meum: Cum in largiendo esset profusior, arguebam, illud proferens de Apostolo: Non ut alijs sit refrigerium, vobis autem tribulatio: sed ex aequalitate in hoc tempore, ut vestra abundantia sit ad illorum inopiam, & illorum abundantia sit ad vestram inopiam. Et hoc de Euangelio Saluatoris: Qui habet duas tunicas, det alteram non habenti. Et prouidendum esse, ne quod libenter faceret, semper facere non posset: multaque huiusmodi, quae illa mira verecundia, & sermone participissimo dissoluebat, testem inuocans Deum, se pro illius nomine cuncta facere: & hoc habere voti, ut mendicans ipsa moreretur: ut vnum nummum filiae non dimitteret, & in funere suo aliena sindone inuolueretur. Ad extremum sic inferebat: Ego si petiero, multos inueniam, qui mihi tribuant: iste mendicans si a me non acceperit, quae ei possum etiam de alieno tribuere, & mortuus fuerit, a quo eius anima requiretur? Ego cautiorem in re familiari esse cupiebam: sed illa ardentior fide, toto Saluatori animo iungebatur, & pauperem Dominum, pauper spiritu sequebatur, reddens ei quod acceperat,

Castitas in-
signis.

Liberalitas

2. Cor. 8.

Luc. 3.

Studium pau-
peratis.

perat, pauper pro ipso effecta. Denique consequuta est quod optabat, & in grandi ære alieno filiam dereliquit, quod hucusquæ debens, non suis viribus, sed Christi se confidit misericordia reddituram.

Solent pleræque matronarum buccinatoribus suis dona conferre, & in paucos largitate profusa, manū à cæteris retrahere: quo illa omnino carebat vitio. Ità enim singulis suam pecuniam diuidebat, vt singulis necessarium erat, non ad luxuriã, sed ad necessitatem. Nemo ab ea pauperum vacuus reuersus est. Quod obtinebat, non diuitiarum magnitudine, sed prudentia dispensandi: illud semper replicans, Beati misericordes, quoniam ipsi misericordiam consequentur. Et, Sicut aqua extinguit ignem, ità elemosyna extinguit peccatum. Et, Facite vobis amicos de iniquo mammona, qui vos recipiant in æterna tabernacula. Et: Date elemosynam, & ecce omnia munda sunt vobis. Et verba Danielis, regem Nabuchodonosor monentis, vt elemosynis redimeret peccata sua. Nolebat in his lapidibus pecuniã effundere, qui cum terra & seculo transi-

Matth. 5.
Eccli. 3.
Luc. 16.
Luc. 11.
Dan. 4.

Apoc. 21.
Esaï. 54.

Iob 2.

Ieiunia &
abstinentiæ

Sap. 2.

Gen. 27.
1. Reg. 27.

Rom. 12.
Acto. 5.
Philip. 2.

Iob 42.
Matth. 5.

Psal. 28.
Psal. 37.

Deut. 15.

Esaï. 28.

turi sunt: sed in viuis lapidibus, qui voluntur super terram, de quibus in Apocalypsi Iohannis, ciuitas magni regis extruitur: quos in saphirum & smaragdum & iaspidem & cæteras gemmas esse vertèdos, scriptura commemorat. Verùm hæc possunt esse communia cum multis, & scit diabolus non in summo virtutū culmine posita. Vnde loquitur ad Dominum, post amissam Iob substantiam, post euersam domum, post liberos interfectos: Corium pro corio, & omnia quæ habuerit homo, dabit pro anima sua. Sed extende manum tuam, & tange ossa eius & carnes, nisi in faciem benedixerit tibi. Scimus plerosque dedisse elemosynam, sed de proprio corpore nihil dedisse: porrexisse egenibus manum, sed carnis voluptate superatos: dealbasse ea, quæ foris erant, & intus plenos fuisse ossibus mortuorum. At non Paula talis: quæ tantæ continentie fuit, vt propè mensuram excederet, & debilitatem corporis nimis ieiunijs ac labore contraheret. Quæ, exceptis diebus festis, vix oleum in cibo caperet: vt ex hoc vno æstimeretur, quid de vino & liquamine, piscibus & lacte, & melle, & reliquis, quæ gustui suaui sunt, iudicârit. In quibus sumendis quidam se abstinentissimos putant: & si his ventrem ingurgitauerint, tutam pudicitiam suspicantur.

Semper quidem virtutes sequitur inuidia, feriuntque summos fulgura montes. Nec mirum, si hoc de hominibus loquar, cum etiam Dominus noster pharisæorum zelo sit crucifixus, & omnes sancti æmulos habuerint: in paradiso quoque serpens fuerit, cuius inuidia mors introiuit in orbem terrarum. Suscitauerat ei Dominus Adad Idumæum, qui eam colaphizaret, nè se extolleret: & quasi quodam stimulo carnis sæpius admonebat, nè magnitudo virtutum altius raperet, & aliarum vitij foeminarum, se in excelso crederet constitutam. Ego aiebam, liuori esse cedendum, & dandū insanje locum: quod fecisset Iacob in fratre suo Esau, & Dauid in pertinacissimo inimicorum Saul: quorum alter in Mesopotamiam fugerit, alter se Allophylis tradiderit, malens hostibus, quam inuidis, subiacere. At illa respondebat: Iuste hæc diceret, si diabolus contra seruos Dei & ancillas non vbiquè pugnaret, & ad omnia loca fugientes non præcederet: si non sanctorum locorum amore retineret, & Bethlehem meam in alia reperire possem parte terrarum. Cur enim non patientia liuorem superem? Cur non humilitate frangam superbiam, & percutienti maxillam offeram alteram? dicente apostolo Paulo: Vincite in bono malum. Nonne apostoli gloriabantur, quando pro Domino sunt passi contumeliam? Nonne ipse Saluator humiliavit se, formam serui accipiens, & factus est obediens patri vsque ad mortem, & mortem crucis, vt nos sua passione saluaret? Iob nisi certasset, & vicisset in prælio, non accepisset coronam iustitiæ, nec audisset à Domino: Putas me aliter loquutum tibi, quam vt apparerem iustus? Beati dicuntur in Euangelio, qui persecutionem patiuntur propter iustitiam. Secura sit conscientia, quod non propter peccata patiamur: & afflictio in seculo, materia præmiorum est.

Si quando procacior fuisset inimicus, & vsque ad verborum iurgia profuisset, illud Psalterij decantabat: Cum cõsisteret aduersum me peccator, obmutui & filij à bonis. Et rursus: Ego autem quasi surdus non audiebam, & quasi mutus non aperiens os suum: Et factus sum sicut homo non audiens, & non habens in ore suo increpationes. In tentationibus, Deuteronomij verba voluebat: Tentat vos Dominus Deus vester, vt sciat si diligatis Dominum Deum vestrum de toto corde vestro, & de tota anima vestra. In tribulationibus & angustijs, Esaia replicabat eloquia: Qui ablati estis à lacte, qui abstr-

abstrahi ab vberē, tribulationem super tribulationem expectate, spem super spem: ad huc pusillum propter malitiam labiorum, propter linguam malignam. Et scripturę testimonium in consolationem suam edisserēbat: Ablatorem esse, eorum scilicet, qui ad vtilem ætatem peruenissent, tribulationem super tribulationē sustinere, vt spem super spem mereantur accipere: Scientes quoniam tribulatio patientiā operatur, patientia autem probationem, probatio verò spem, spes autem non confundit. Et: Quod si is, qui foris est, homo noster corrūpatur: ille qui intus est, innoctur: & inpræsentiarum leue & momentaneum tribulationis vestra, æternę glorię pondus operatur in vobis, non adspicientibus quę videntur, sed quę non videntur. Quę enim videntur, temporalia sunt: quę autem non videntur, æterna. Nec longum fore tempus, etiam si humanę impatientię tardum videatur, quin Dei statim videatur auxilium, dicentis: Tempore opportuno exaudiui te, & in die salutis auxiliatus sum tibi. Nec dolo sã labia & linguas iniquorum esse metuendas, cum Domino adiutore letemur, & ipsum debeamus audire per prophetam monentem: Nolite timere opprobria hominum, & blasphemias eorum nē metueritis. Sicut enim vestimentum, sic comedit eos vermis: & sicut lanam, sic deuorauit eos tinea. Et, Per patientiam vestram possidebitis animas vestras. Et, Non sunt condignę passionēs huius temporis ad futuram gloriam, quę reuelabitur in nobis. Et alibi, Tribulationem super tribulationē sustinete, vt patienter agamus in omnibus, quę accidunt nobis. Patiens enim vir, multum prudens. Qui autem pusillanimis est, vehementer insipiens. In languoribus & crebra infirmitate dicebat: Quādo infirma sum, tunc fortis sum. Et, Habemus thesaurum istum in vasis fictilibus, donēc mortale hoc induat immortalitatem, & corruptium hoc vestiatur incorruptione. Et iterum, Sicut superabundant passionēs Christi in nobis, ita & per Christum abundat & cōsolatio. Ac deinde: Vt focij passionum estis, sic eritis & consolationis. In mœrore cantabat: Quare tristes es anima mea, & quare conturbas me? Spera in Deo, quoniam adhuc confitebor illi, salutare vultus mei & Deus meus. In periculis loquebatur: Qui vult venire post me, abneget semetipsum, & tollat crucem suam, & sequatur me. Et iterum: Qui vult animam suam saluam facere, perdat eam. Et, Qui perdidit animam suam propter me, saluā eam faciet. Quando dispendia rei familiaris & euersio totius patrimoniij nunciabatur, aiebat: Quid enim prodest homini, si totum mundū lucrifecerit, & animā suę damnum habuerit? aut quam dabit homo commutationem pro anima sua? Et, Nudus exiui de vtero matris meę, nudus & redeam. Sicut Domino placuit, ita factū est, sit nomen Domini benedictum. Et illud: Nolite diligere mundum, neq; ea quę sunt in mundo. Quoniam omne quod in mundo est, desiderium carnis est, & concupiscentia oculorum, & superbia vitę huius: quę non est ex patre, sed ex mundo. Et mundus transit, & concupiscentia eius. Scio ei scriptas infirmitates grauissimas liberorum, & maxime Toxotij sui, quem diligebat plurimum. Cumq; illud virtute complēset, Turbata sum, & non sum loquuta, in hęc verba prorupit: Qui amat filium aut filiam plūs quā me, non est me dignus. Et orans ad Dominum, loquebatur: Posside Domine filios mortificatorum, qui pro te quotidie mortificant corpora sua.

Noui susurrionem quendam (quod genus hominum perniciosissimum est) quasi beneuolum nunciāsse, quod pro nimio seruore virtutum quibusdam videretur insana, & cerebrum illius dicerēt confouendum. Cui illa respondit: Theatrum facti sumus mundo, & angelis & hominibus. Et: Nos stulti propter Christum, sed stultum Dei sapiētius est hominibus. Vndē & Saluator loquitur ad patrem: Tu scis insipientiam meam. Et iterum: Tanquā prodigium factus sum multis, & tu adiutor fortis: Vt iumentū factus sum apud te, & ego semper tecum. Quem in Euangelio & propinqui quasi mentis impotem ligare cupiebant, & aduersarij fugillabant, dicentes: Dēmonium habet, & Samaritanus est. Et: In Beelzebub principe dæmoniorum eiecit dēmonia. Sed nos audiamus Apostolum cohortantem: Hęc est gloria nostra, testimonium conscientię nostrę: quoniam in sanctitate & sinceritate, & in gratia Dei conuersati sumus in mundo. Et Dominum dicentem ad Apostolos: Ideo mundus odit vos, quoniam non estis de mundo. Si enim esletis de mundo, amaret vtique mundus, quod suum erat. Et ad ipsum Dominum verba vertebat: Tu nōsti cordis abscondita, & hęc omnia venerunt super nos, nec fumus oblitū tuū, neque iniquę egimus in testamento tuo, nec auersum est retrorsum cor nostrum. Et: Propter te mortificati sumus tota die: reputati sumus vt oves occisionis.

Rom. 5.

2. Cor. 4.

Esa. 49.

Esa. 51.

Luc. 21.

Rom. 8.

Prou. 14.

2. Cor. 12.

2. Cor. 4.

1. Cor. 15.

2. Cor. 1.

Psal. 47.

Luc. 9.

Matth. 16.

Iob 1.

1. Iohan. 2.

Matth. 10.

Psal. 76.

1. Cor. 4.

1. Cor. 1.

Psal. 68.

70. 72.

Marc. 5.

Iohan. 8.

Matth. 12.

2. Cor. 1.

Iohan. 15.

Psal. 43.

*Psalm. 178.
Prou. 7.*

tionis. Sed Dominus auxiliator meus, non timebo quid faciat mihi homo. Legi enim: Fili, honora Dominum, & confortaberis, & extra Dominum nullum timueris. His & talibus testimonijs, quasi armatura Dei, & aduersus omnia quidem vitia, sed præcipuè instruebat se contra inuidiam sequentem: & patiendò iniurias, furorem rabidi pectoris mitigabat. Deniquè vsq; ad diem mortis, & huius patientia, & aliorum zelus omnibus patuit: qui suum rodit authorem, & dum emulum lædere nititur, in semetipsum proprio furore bacchatur.

*Multas col-
ligit virgi-
nes in mo-
nasteria.*

Dicam & de ordine monasterij, quomodò sanctorum continentiam in suum vertit lucrum. Seminabat carnalia, vt meteret spiritualia: dabat terrena, vt cælestia tolleret: breuia concedebat, vt pro his æterna mutaret. Post virorum monasteriũ, quod viris tradiderat gubernandum, plures virgines, quas è diuersis prouincijs cõgregarat, tam nobiles, quàm medijs & infimi generis, in tres turmas monasteriaque diuisit: ita duntaxat, vt in opere & in cibo separata, psalmodijs & orationibus iungeretur. Post alleluia cantatum (quo signo vocabantur ad collectam) nulli residere licitum erat: sed prima, seu inter primas veniens, ceterarum operiebatur aduentum, pudore & exemplo ad laborem eas prouocans, non terrore. Manè, hora tertia, sexta, nona, vespere, noctis medio, per ordinem psalterium cantabant: nec licebat cuiquam sororũ ignorare psalmos, & non de scripturis sanctis quotidie aliquid discere. Die tantum Dominico ad Ecclesiã procedebant, ex cuius habitabant latere: & vnum quodque agmen matrem propriam sequebatur: atq; indè pariter reuertentes, instabat operi distributo, & vel sibi, vel ceteris indumenta faciebant. Si qua erat nobilis, nõ permittebatur de domo sua habere comitem, nè veterũ actuum memor, & lasciuientis infantia errorum refricaret antiqui, & crebra cõfabulatione renouaret. Vnus omnium habitus. Linteamine ad tergendas solũ manus utebantur. A viris tanta separatio, vt à spadonibus quoquè eas seungeret, nè vllam daret occasionem lingue maledicæ, quæ sanctos carpere solita est in solatium delinquendi. Si qua vel tardior veniebat ad psalmos, vel erat in opere pigrior, varijs eam modis aggrediebatur. Si erat iracunda, blanditijs: si patiens, correptione: illud Apostoli imitans: Quid vultis? In virga veniam ad vos, an in spiritu lenitatis & mansuetudinis? Excepto victu & vestitu, nullam habere quicquam patiebatur, dicente Paulo: Habentes victum & vestitum, his contenti sumus: nè consuetudine plus habendi præberet locum auaritiæ, quæ nullis expletur opibus: & quanto ampliùs habuerit, plus requirit: & neq; copia, neque inopia minuitur. Iurgantes inter se, sermone lenissimo fcederabat. Lasciuientem adolescentularum carnem crebris & duplicatis frangebatur iunijs, mælens eis stomachum dolere, quàm mentem. Si vidisset aliquam comptio-rem, contractione frontis & vultus tristitia arguebat errantem, dicens munditiam corporis atque vestitus, animæ esse immunditiam: & turpe verbum atq; la sciuum, nunquam de ore virgineo proferendũ: quibus signis libidinosus animus ostenditur, & per

*Rixis dedi-
tas vt casti-
gãrit.*

exteriorem hominem, interioris hominis vitia demonstrantur. Quam linguosam, garrulam ac procacem, rixisquè perspexerat delectari, & sepiùs commonitam nolle conuerti, inter vltimas & extra cõuentum sororum, ad fores triclinij orare faciebat, & separatim cibum capere: vt quam obiurgatio non correxerat, emendaret pudor. Furtum quasi sacrilegium detestabatur: & quod inter seculi homines vel leue putatur, vel nihili, hoc in monasterijs grauissimum dicebat esse delictum. Quid memorem clementiam & sedulitatem in agrotantes, quas miris obsequijs & ministerijs confouebat: Cumque alijs languentibus largè præberet omnia, & esum quoquè exhiberet carniũ: si quando ipsa agrotasset, sibi non indulgebat, & in eo inæqualis videbatur, quòd in alijs clementiam, in se duritiam commutabat. Nulla iuuenum puellarum sano & vegeto corpore, tantæ se dederat continentia, quantæ ipsa fracto & senili debilitatoque corpufculo. Fateor, in hac re pertinacior fuit, vt sibi non parceret, & nulli cederet admonenti. Referam, quod expertus sum. Mense Iulio feruentissimis æstibus incidit in ardorem febris, & post desperationem cum Dei misericordia respirasset, & medici persuaderent ob refectionem corporis vino opus esse tenui & parco, nè aquam bibens, in hydropem verteretur, & ego clam beatum papam Epiphanium rogarem, vt eam morderet, immò compelleret vinum bibere: illa, vt erat prudens & solertis ingenij, statim sensit insidias: & subridens, meum esse quod ille diceret, intimauit. Quid plura? Cum beatus pontifex post multa hortameta exisset foras, quæreret mihi quid egisset, respondit:

*Humani-
tas in agro-
tas.
Erga se fe-
ueritas.*

spondit: Tantum profeci, vt seni homini penè perſuaſerit, nè vinum bibam. Hæc reſpo-
ſo, non quòd inconfideranter & vltra vires ſumpta onera probem, monente ſcriptura:
Super te onus nè leuaueris: ſed quòd mentis eius ardorem, & deſiderium fidelis anime,
ex hac quoquè probare velim perſeuerantia, decantantis: Sitiuit anima mea in te, quàm
multipliciter tibi caro mea.

Prou. 13.
Pſalm. 62.

Difficile eſt modum tenere in omnibus: & verè iuxta philoſophorum ſententiam,
μετρίως ἀρετῆ, κακία ὑπερβολὴ πάλεται, id eſt, Modus virtus eſt, vitium nimietas reputatur.
Quòd nos vna & breui ſententiola exprimere poſſumus: Nè quid nimis. Quæ in con-
temptu ciborum tantam habebat pertinaciam, in luctu mitis erat, & ſuorum morti-
bus frangebatur, maximè liberorum. Nam & in viri & filiarum dormitione, ſemper
periclitata eſt: & cùm os ſtomachumque ſignaret, & matris dolorem, crucis niteretur
imprefſione lenire, ſuperabatur affectu, & credulam mentem, parentis viſcera conſter-
nabant: animoque vincens, fragilitate corporis vincebatur. Quam ſemel languor ar-
ripiens, longo tēpore poſſidebat, vt & nobis inquietudinem, & ſibi diſcrimina offerret:
in quo illa lætabatur, per momenta commemorans: Miſer ego homo, quis me libera-
bit de corpore mortis huius? Dicat prudens lector, pro laudibus me vituperationem
ſcribere. Teſtor Ieſum, cui illa ſeruiuit, & ego ſeruire cupio, me vtranque in partem nihil
ſingere, ſed quaſi Chriſtianum de Chriſtiana, quæ ſunt vera, proferre, id eſt, hiftoriam
ſcribere, non panegyricum: & illius vitia, aliorum eſſe virtutes. Vitia loquor, ſecundùm
animum meum, & omnium ſororum ac fratrum deſiderium, qui illam diligimus, & ab-
ſentem quaerimus.

Rom. 7.

Cæterùm illa impleuit curſum ſuum, fidemque ſeruaui, & nunc fruitur corona iu-
ſtitia: ſequiturque agnum quocunquè vadit. Saturatur, quia eſuriuit, & læta decantat:
Sicut audiuiſus, ita & vidimus in ciuitate Domini virtutum, in ciuitate Dei noſtri. O
beata rerum commutatio: fleuit, vt ſemper rideret: Deſpexit lacus contritos, vt fon-
tem Dominum reperiret. Veſtita cilicio eſt, vt nunc albis veſtimentis vteretur, & dice-
ret: Scidiſti ſaccum meum, & induiſti melæticia. Cinerem ſicut panem manducabat,
& potionē ſuam cū ſletu miſcebat, dicens: Fuerunt mihi lachrymæ meæ panes die ac
noctē, vt in æternum panem angelorum veſceretur, & caneret: Guſtate & videte, quoni-
am ſuauiſ eſt Dominus. Et, Eructauit cor meum verbum bonum, dico ego opera mea
regi. Et Eſaiæ, immò Domini per Eſaiam, in ſe cerneret verba compleri: Ecce qui ſer-
uiunt mihi, manducabunt, vos autem eſurietis: Ecce qui ſeruiunt mihi, bibent, vos au-
tem ſitietis. Ecce qui ſeruiunt mihi, lætabuntur, vos autem confundemini. Ecce qui
ſeruiunt mihi, exultabunt, vos autem clamabitis ob dolorem cordis, & propter contri-
tionem ſpiritus vlulabitis.

Pſalm. 47.

Pſal. 29. 101.
41. 33. 44.

Eſai. 65.

Dixeram, lacus eam ſemper fuiſſe contritos, vt fontem Dominum reperiret, vt
poſſet læta cantare: Sicut ceruus deſiderat ad fontes aquarum, ita deſiderat anima mea
ad te Deus. Quando veniã & apparebo ante faciem Dei? Tangam ergò breuiter, quo-
modò hæreticorum cœnoſos deuittauerit lacus, & eos inſtar habuerit ethnicorum.
Quidam veterator callidus, atque vt ſibi videbatur, doctus & ſciolus, me neſciente, ce-
pit ei proponere quaſtiones, & dicere: Quid peccauit infans, vt à dæmone corripatur?
In qua ætate reſurrecturi ſumus? Si in ipſa, qua morimur: ergò nutricibus poſt reſur-
rectionem opus erit. Sin aliter, nequaquam erit reſurrectio mortuorum, ſed tranſfor-
matio in alios. Diuerſitas quoquè ſexus maris ac foeminæ erit, aut non erit? Si erit, ſe-
quentur & nuptiæ, & concubitus, ſed & generatio. Si non erit, ſublata diuerſitate ſexus,
eadem corpora non reſurgent: aggruat enim terrena inhabitatio ſenſum multa cogi-
tantem: ſed tenuia erunt & ſpiritualia, dicente Apoſtolo: Seminatur corpus animale,
reſurget corpus ſpirituale. Ex quibus omnibus probare cupiebat, rationales creatu-
ras ob quædam vitia & antiqua peccata, in corpora eſſe delapſas: & pro diuerſitate &
meritis peccatorum, tali vel tali conditione generari, vt vel corporum ſanitate gaude-
rent, & parentum diuitijs ac nobilitate, vel in morbidas carnes & domus inopum ve-
nientes, pœnas priſtinorum luerent delictorum, & præſenti ſeculo atque corporibus,
quaſi carcere clauderentur. Quòd cùm audiſſet, & ad me retuliſſet, indicans hominem,
mihi que incubuiſſet neceſſitas nequiſſimæ viperæ ac mortiferæ beſtiæ reſiſtendi,
de quibus Pſalmiſta commemorat, dicens: Nè tradas beſtius animas conſitentium tibi:
Et: Inrepa Domine beſtias calami, qui ſcribentes iniquitatem, loquuntur contra Do-

Pſal. 41.

Odium ei-
us in hære-
ticos.

Sapient. 9.
1. Cor. 15.

Pſalm. 78.
& 67.

Verſutum
hæreticum
conſutat S.
Hierony-
mus.

minum mendacium, & elcuaunt in excelsum os suum: conueni hominem, & orationibus eius, quam decipere nitebatur, breui interrogatione conclusi, dicens: Vtrum crederet futuram resurrectionem mortuorum, an non? Qui cum se credere respondisset, intuli: Eadem resurgent corpora, an altera? Cum dixisset, Eadem, sciscitatus sum: In eodem sexu, an in altero? Ad interrogata reticenti, & instar colubri huc atque illuc transferenti caput, nè feriretur: Quia, inquam, taces, ego mihi pro te respondebo, & consequentia inferam: Si non resurget mulier, vt mulier, neque masculus, vt masculus: non erit resurrectio mortuorum: quia sexus membra habet, membra autem totum corpus efficiunt. Si autem sexus & membra non fuerint, vbi erit resurrectio corporum, quæ sine sexu non constant & membris? Porro si corporum non fuerit resurrectio, nequaquam erit resurrectio mortuorum. Sed & illud, quod de nuptijs objicis: Si eadem membra fuerint, sequi nuptias, à Salvatore dissoluitur, dicente: Erratis, nescientes scripturas, neque virtutem Dei. In resurrectione enim mortuorum non nubent, neque nubentur, sederunt similes angelorum. Vbi dicitur, Non nubent, neque nubentur, sexu diuersitas demonstratur. Nemo enim de lapide & ligno dicit, Non nubent, neque nubentur, quæ naturam nubendi non habent: sed de ijs, qui possint nubere, & gratia Christi ac virtute non nubant. Quod si opposueris, Quomodo erimus similes angelorum, cum inter angelos non sit masculus & foemina? breuiter ausculta: Non substantiam nobis angelorum, sed conuersationem, & beatitudinem Dominus repromittit. Quomodo & Iohannes Baptista, antequam decollaretur, angelus appellatus est, & omnes sancti ac virgines Dei, etiam in isto seculo vitam in se exprimunt angelorum. Quando enim dicitur: Eritis similes angelorum, similitudo promittitur, non natura mutatur. Simulque responde, quomodo illud interpreteris, quod Iohannes 20. 21. Thomas Domini resurgentis tetigerit manus, & viderit lancea latus eius perforatum? Et Petrus in litore stantem viderit Dominum, & partem aſsi piscis, ac fauam mellis comedentem? Qui stabat, profectò habebat pedes. Qui monstrauit latus vulneratum, vti què & ventrem, & pectus habuit, sine quibus non sunt latera ventri & pectori coherentia. Qui loquutus est, lingua & palato ac dentibus loquebatur. Sicut enim plectrum chordis, ita lingua illiditur dentibus, & vocalem reddit sonum. Cuius palpatæ sunt manus, consequenter & brachia habuit. Cum igitur omnia membra habuisse dicatur, necesse est, vt totum corpus habuerit, quod conficitur ex membris: non vti què foemineum, sed virile, id est, eiusdem sexus, in quo mortuus est. Quod si obtenderis, Ergò & nos post resurrectionem comedemus? Et quomodo clausis ingressus est ianuis, contra naturam pinguium & solidorum corporum? Audies: Noli propter cibum, resurrectionis fidem in calumniam trahere. Nam & archisynagogi filia resuscitatae iussit cibum dari, & Lazarus quatruiduanus mortuus, cum ipso scribitur inisse conuiuium, nè resurrectio eorum phantasma putaretur. Sin autem clausis ingressus est ianuis, & idcirco spirituale & aëreum corpus niteris approbare: ergò & antequam pateretur, quia contra naturam grauiorum corporum super mare ambulauit, spirituale corpus habuit: & apostolus Petrus, qui & ipse super aquas pendulo incescit gradu, spirituale corpus habuisse credendus est, cum potentia magis & virtus ostendatur Dei, quando fit aliquid contra naturam. Et vt scias, in signorum magnitudine, non naturæ mutationem, sed Dei omnipotentiam demonstrari: Qui ambulabat fide, cœpit infidelitate mergi, nisi eum manus Domini subleuasset, dicentis: Modicæ fidei, quare dubitasti? Miror autem te obdurare frontem, loquente Domino: Infer digitum tuum huc, & tange manus meas: & porrige manum tuam, & mitte in latus meum, & noli esse incredulus, sed fidelis. Et alibi: Videte manus meas, & pedes meos, quia ipse ego sum. Palpate & videte, quia spiritus carnem & ossa non habet, sicut me videtis habere. Et cum hoc dixisset, ostendit eis manus & pedes. Ossa audis & carnem, & pedes, & manus: & globos mihi Stoicorum, atque aërea quædam deliramenta confingis. Porro si quæris, cur infans à dæmone corripiatur, qui peccata non habuit: aut in qua ætate resurrecturi simus, cum diuersa ætate moriamur: ingratis suscipies, ludicia Dei abyssus multa. Et, O altitudo diuitiarum sapientiæ & scientiæ Dei, quàm inscrutabilia sunt iudicia eius, & inuestigabiles viæ eius. Quis enim cognouit sensum Domini? aut quis consiliarius eius fuit? Aeratum autem diuersitas non mutat corporum veritatem. Cum enim quotidie corpora nostra fluant, & aut crescant, aut decrescant: ergò tot erimus homines, quot

quot quotidiè commutatur? aut alius fui, cum decem annorum essem, alius cum triginta, alius cum quinquaginta, alius cum iam toto cano capite sum? Igitur, iuxta ecclesiarum traditiones & Apostolum Paulum, illud est respondendum, quod in virum perfectum, & in mensuram ætatis plenitudinis Christi resurrecturi sumus, in qua & Adam Iudæi conditum autumant, Dominum Salvatorem legimus surrexisse: & multa alia, quæ de utroque testamento in suffocationem hæretici protuli. Ex quo die ita cepit hominem detestari, & omnes, qui eiusdem dogmatis erant, ut eos voce publica, hostes Domini proclamaret. Et hæc dixi, non ut breuiter hæresim confutarem, cui multis voluminibus respondendum esset: sed ut fidem tantæ foeminae ostenderem, quæ maluit inimicitias hominum subire perpetuas, quam Dei offensam amicitijs noxijs prouocare.

Dicam ergo, ut coeperam: nihil ingenio eius docilius fuit. Tarda erat ad loquendum, velox ad audiendum, memor illius præcepti: Audi Israel, & tace. Scripturas sanctas tenebat memoriter. Et cum amaret historiam, & hoc veritatis diceret fundamentum: magis tamen sequebatur intelligentiam spiritualem: & hoc culmine, ædificationem animæ protegebat. Denique compulit me, ut vetus & nouum instrumentum cum filia, me differente, perlegeret. Quod propter verecundiam negans, propter assiduitatem tamen & crebras postulationes eius præstiti, ut docerem quod didiceram, non à meipso, id est, à præsumptione, pessimo præceptore, sed ab illustribus Ecclesiæ viris. Sic ubi hæsitabam, & nescire me ingenue confitebar, nequaquam mihi voluit acquiescere: sed iugi interrogatione cogebat, è multis varijsque sententijs, quæ mihi videretur probabilior, indicarem. Loquar & illud, quod forsitan æmulis videatur incredibile: Hebræam linguam, quam ego ab adolescentia multo labore ac sudore ex parte didici, & infatigabili meditatione non desero, nè ipse ab ea deserat, discere voluit, & consequuta est: ita ut psalmos Hebræicè caneret, & sermonem absq; vlla Latinæ linguæ proprietate personaret. Quod quidem vsque hodiè in sancta filia eius Eustochio cernimus: quæ ita semper adhæsit matri, & eius obediuit imperijs, ut nunquam absque ea cubaret, nunquam procederet, nunquam cibum caperet, ne vnum quidem nummum haberet potestatis suæ, sed & paternam & maternam substantiolam, à matre distribui pauperibus lararetur, & pietatem in parentem, hæreditatem maximam & diuitias crederet. Non debeo silentio præterire, quanto exultauerit gaudio, quod Paulam neptem suam, ex Læta & Toxotio genitam, immò voto & futuræ virginitatis repromissione conceptam, audièrat in cunis & crepitaculis balbutiente lingua, alleluia cantare, auicque & amitæ nomina, dimidiatis verbis frangere. In hoc solo patriæ desiderium habuit, ut filium, nurum, neptem renuciasset seculo, & Christo seruire cognosceret. Quod & impetrauit ex parte. Nam nepris Christi flammeo reseruatur: nurus æternæ se tradens pudicitia, socrus operà, fide & eleemosynis sequitur, & Romæ conatur exprimere, quod Hierosolymis illa compleuit.

Quid agimus anima? Cur ad mortem eius venire formidas? Iamdudum prolixior liber cuditur, dum timemus ad vltima peruenire, quasi tacentibus nobis, & in laudibus illius occupatis, differri possit occubitus. Hucusque prosperis nauigauimus ventis, & crispantia maris æquora labens carina sulcauit: nunc in scopulos incurrit oratio, & tumentibus fluctuum motibus, præsens vtrique nostrum intentatur naufragium, ita ut cogamur dicere: Præceptor, saluos nos fac, perimus. Et illud: Exurge, ut quid obdormis Domine? Quis enim possit siccis oculis Paulam narrare morientem? Incidit in grauissimam valetudinem, immò quod optabat inuenit, ut nos desereret, & plenius Domino iungeretur. In quo languore Eustochij filia probata semper in matre pietas, magis ab omnibus comprobata est. Ipsa assidere lectulo, flabellum tenere, sustentare caput, puluillum supponere, fricare pedes, manu stomachum confouere, mollia strata componere, aquam calidam temperare, mappulam apponere, omnium ancillarum præuenire officia, & quicquid alia fecisset, de sua mercede putare subtractum. Quibus illa precibus, quibus lamentis & gemitu, inter iacentem matrem & specum Domini discurrat, nè priuaretur tanto contubernio, nè illa absente videret, ut eodem ferebro portaretur? Sed o mortalium fragilis & caduca natura, & nisi Christi fides nos extollat ad cælum, & æternitas animæ promittatur, cum bestijs ac iumentis, corporum vna conditio est. Idem occubitus iusto & impio, bono & malo, mundo ac immundo, Eccl. 3 & 9.

Ecclesiari
traditio
nes.
Ephes. 4.

Ingenij ei
us præstan
tia.

Hebraicam
didicit lin
guam.

Nota de
flammeo.

Luc. 8.
Psal. 43.

Eustochij
in matrem
pietas.

sacrificanti & non sacrificanti. Sicut bonus, ita & qui peccat: sicut qui iurat, ita & is qui iuramentum metuit. Similiter & homines & iumenta, in fauillam & cinerem dissoluuntur.

Quid diu immoror, & dolorem meum differendo facio longiorem? Sentiēbat prouidentissima foeminarum adesse mortem, & frigente alia parte corporis atque membrorum, solum animae teporem in sacro pectore palpitare: & nihilo minus quasi ad suos pergeret, alienosque desereret, illos versiculos susurrabat: Domine, dilexi decorem domus tuae, & locum habitationis gloriae tuae. Et: Quam dilecta tabernacula tua Domine virtutum, concupiscit & deficit anima mea in atria Domini. Et: Elegi abiecta esse in domo Dei mei, magis quam habitare in tabernaculis peccatorum. Cumque a me interrogaretur, cur taceret, cur nollet respondere, an doleret aliquid: Graeco sermone respondit, nihil se habere molestiae, sed omnia quiesca & tranquilla perspicere. Post haec obmutuit, & clausis oculis, quasi iam mortalia despiceret, usque ad expirationem animae, eosdem repetebat versiculos: ut quod dicebat, vix audire possemus: digitumque ad os tenens, crucis signum pingebat in labijs. Defecerat spiritus, & anhelabat in mortem: animaque erumpere gestiens, ipsum stridorem, quo mortaliū vita finitur, in laudes Domini conuertebat. Aderant Hierosolymarum & aliarum urbium episcopi, & sacerdotum inferiores gradus, ac Leuitarum innumerablem multitudinem. Omne monasterium, virginum & monachorum chori repleuerant. Statimque ut audiuit sponsum vocantem: Surge, veni proxima mea, speciosa mea, columba mea. Quoniam ecce huiusmodi transit & recessit, pluuia abiit sibi: Lata respondit: Flores visi sunt in terra, tempus festionis aduenit. Et: Credo videre bona Domini in terra uiuentium.

Ex hinc non vlulatus, non plangens, ut inter seculi homines fieri solet, sed psalmodum linguis diuersis examina concrepabant: translataque episcoporum manibus, & ceruicem feretro subiicientibus, cum alij pontifices lampades cereosque praeferrēt, alij choros psallentium ducerent, in media ecclesia spelunca saluatoris est posita. Tota ad funus eius Palaestinae urbium turba conuenit. Quem monachorum latentium in eremo cellula sua tenuit? Quam virginum cubiculorum secreta texerunt? Sacilegum putabant, qui non tali foeminae vltimum reddidisset officium. Vidua & pauperes, in exemplum Dorcadis, vestes ab ea praebitas ostendebant. Omnis inopum multitudo matrem & nutritiam se perdidisse clamabat. Quodque mirum sit, nihil pallor mutauerat faciem: sed ita dignitas quadam & grauitas ora compleuerat, ut eam putares non mortuam, sed dormientem. Hebraeo, Graeco, Latino, Syroque sermone psalmi in ordine personabant: non solum triduo, donec & subter ecclesiam, & iuxta specum Domini conderetur: sed per omnem hebdomadam, cunctis qui venerant, suum funus & proprias credentibus lachrymas. Venerabilis virgo filia eius Eustochium, quasi ablata super matrem suam, abstrahi a parente non poterat: deosculari oculos, harere vultui, totum corpus amplexari, & se cum matre velle sepeliri.

Testis est Iesus, ne vnum quidem nummum ab ea filiae derelictum, sed, ut antea iam dixi, derelictum magnum aes alienum: & quod his difficilius est, fratrum & sororum immensam multitudinem, quos & sustentare arduum, & abicere impium est. Quid hac virtute mirabilius, foeminam nobilissimae familiae, magnis quondam opibus, tanta fide omnia delargitam, ut ad egestatem penè vltimam perueniret? Iactent alij pecunias, & in corbanam Dei aera congesta, funalibusque aureis dona pendentia. Nemo plus dedit pauperibus, quam quae sibi nihil reseruauit. Nunc illa diuitijs fruitor, & his bonis, quae nec oculus vidit, nec auris audiuit, nec in cor hominis ascenderunt. Nostram vicem dolemus, & inuidere potius gloriae eius videbimur, si voluerimus diuitijs flere regnantem. Secura esto Eustochium, magna hereditate ditata es. Pars tua Dominus, & quo magis gaudeas, mater tua longo martyrio coronata est. Non solum enim effusio sanguinis in confessione reputatur, sed deuotae quoque mentis seruitus immaculata, quotidianum martyrium est. Illa corona de rosis & violis plectitur, ista de lilijs. Vnde & in cantico scribitur canticorum: Fratruelis meus candidus & rubicundus: & in pace, & in bello eadem praemia vincentibus tribuens. Mater (inquam) tua audiuit cum Abraham: Exi de terra tua, & de cognatione tua, & veni in terram, quam ostendam tibi. Et per Hieremiam Dominum precipientem: Fugite de medio Babylonis, & saluate animas vestras. Haec autem exijt de terra sua, & usque ad diem mortis suae non est reuersa in

Psal. 25.
Psal. 33.

In supremo
spiritu crucis
signum
sibi im-
priet.

Cant. 2.

Psal. 116.
Abit de vita.

Aa, 9.

Magnum
aes alienum
reliquit.

Esa. 64.

Martyrium
quotidianum.

Gen. 12.
Hier. 50.